

PREBAVILA

Prebavni organi in naloge, ki jih opravljajo:

- **Ustna votlina** (tu se hrana drobi, melje in meša s slino),
- **Žleze slinavke** (izločajo slino, ki mehča hrano in razgrajuje ogljikove hidrate),
- **Požiralnik** (peristaltično usmerja hrano v želodec),
- **Želodec** (v njem se mehansko in kemično razgrajujejo ogljikovi hidrati in beljakovine),
- **Jetra** (izločajo žolč in razstrupljajo snovi),
- **Žolč** (maščobe razprši v drobne kapljice),
- **Trebušna slinavka** (izloča encime, ki razgrajuje ogljikove hidrate, maščobe in beljakovine),
- **Tanko črevo** (tu se maščobe dokončno razgradijo),
- **Debelo črevo** (v njem se vsrka tekočina),
- **Danka** (skozi njo se izloča blato).

USTNA VOTLINA

Prebavni encimi so snovi, ki razgradijo sestavljene molekule živil v manjše molekule. **Encim amilaza** prične kemično razgradnjo ogljikovih hidratov.

ŽELODEC

Zgrajen je iz več plasti gladkih mišic, ki imajo sposobnost krčenja in sproščanja. Želodčne žleze izločajo prebavne sokove v katerih je **encim pepsin**, ki cepi velike beljakovine v kratke polipeptide.

V želodčnem soku je klorovodikova kislina, ki hrano okisa in uniči bakterije. Če je kisline preveč, nas peče zgaga, želodčna sluznica pa se lahko poškoduje. Količino kisline v želodčnem soku dvigujejo alkohol, začinjena hrana, stres, nepravilna prehrana ...

TANKO ČREVO

Zgrajeno je iz gladkih mišic, notranjost je pokrita s številnimi resicami in sluzjo. Začetni del (dvanajstnik) je pomemben za nevtralizacijo vsebine, ki pride iz želodca in maščobe žolč razprši v drobne kapljice. Pomemben je **encim lipaza**, ki maščobe razgradi v maščobne kisline in glicerol.

DEBELO ČREVO

Začetek debelega črevesa imenujemo slepo črevo. Glavna naloga debelega črevesa je vsrkanje vode iz črevesne vsebine in absorpcija vitaminov in mineralov.

JETRA

Jetra so sestavljena iz: levega in desnega jetrnega krila, trebušne prepone, žolčnika, žolčevoda, jetrne dovodnice in jetrne odvodnice. Naloge jeter so:

- razstrupljanje škodljivih snovi,
- odstranjevanje nerazstrupljenih škodljivih snovi skozi žolč,
- skladiščenje glukoze v obliki glikogena,
- skladiščenje vitaminov in mineralov.

Če jetra ne delujejo pravilno, nastanejo motnje v delovanju organizma, ker ni nadomestnega organa, ki bi razstrupljal snovi, ki prispejo v telo. Ne jetra škodljivo delujejo konzervansi, alkohol kofein, začimbe ...

ZOB

Sestavljen je iz zobne krone, vrata in korenine:

- **sklenina** (varuje notranjost, ustvarja trdoto),
- **zobovina** (gradi zob),
- **zobna pulpa ali votlina** (zob oskrbuje s hrano in ga oživčuje),

- **zobni cement** (pritrjuje zob v jamico),
- **dlesen,**
- **živcev in žil,**
- **kosti.**

Karies – ostane hrane na zobeh bakterije razgradijo, pri tem pa se izloča kislina, ki razjeda sklenino.

Parodontoza – kadar se zobna obloga z bakterijami razširi med dlesen in zob, pride do bolezni dlesni (izpadane zob).

DIHALA

V začetnem delu sapnika je grlo, to je organ za proizvajanje glasu.

Pljuča pokriva gladka, tanka, dvojna mrena:

- **NOTRANJA** – tesno na pljučih je popljučnica (pljučna mrena) in
- **ZUNANJA** – je po rebernicah (rebrna mrena).

Porebrnica pokriva hkrati notranjo steno prsnega koša. Med obema je brezračen prostor.

Izmenjava zraka poteka zato, ker z mišicami krčimo pljuča. To delamo na dva načina:

- lahko potiskamo rebra proti hrbtenici (prsno dihanje),
- premikamo trebušno prepono gor in dol (trebušno dihanje).

Deli dihalnih organov in njihove naloge:

- **Nosna votlina** (zrak se očisti, segreje in navlaži),
- **Žrelo** (segret in očiščen zrak potuje proti sapniku. Je križišče prebavne in dihalne poti),
- **Sapnikov poklopec** (preprečuje vstop hrane v sapnik),
- **Sapnik** (migelčne celice in sluz v sapnikovi sluznici zadržijo drobne delce, ki jih vsebuje vdihan zrak, preden vstopi v pljuča),
- **Levo in desno pljučno krilo** (tukaj poteka izmenjava plinov),
- **Sapnice** (na koncu sapnic so pljučni mehurčki v katerih se izmenjujeta kisik in ogljikov dioksid).

Zrak potuje v pljuča skozi nosno ali ustno votlino, žrelo, sapnik in dve sapnici. Trebušna prepona se pri vdihu povese, pri izdihu izboči in regulira prostornino prsnega koša. Izmenjava plinov v pljučnih mehurčkih poteka zaradi razlik v koncentraciji molekule plina (difuzija).

IZLOČALA

Sestavljajo jih: ledvici, sečevoda, sečni mehur in sečnica.

LEDVICI

Sta paren organ, ležita v zgornjem delu trebušne votline. Z maščobnim tkivom so pritrjene na zadnjo steno trebušne votline.

- V ledvici vstopata **ledvični arteriji** in izstopata **ledvični veni**.
- Iz ledvice izhaja **sečevod**, ki vodi v **sečni mehur (sečnik)**.
- Ledvico gradijo številne manjše enote, imenovane **nefroni**.

Vsak nefron je zgrajen iz **cedilca** in **sečne cevke** (malpagijeva telesca). Cedilca ležijo v **ledvični skorji**, sestavlja jih splet krvnih kapilar. Tanke cevke, ki vodijo iz cedilca gradijo **ledvično sredico**, vse cevke se izlivajo v **sečni meh** (sečno kotanjo), iz katere izhaja sečevod.

Naloge ledvic:

- izloča odpadne snovi iz telesa,

- sečnina se skozi ledvična telesca skupaj z vodo izloči v ledvični meh,
- ledvice s precejanjem in filtriranjem zbirajo sečnino, soli in odvečno vodo, ki se v obliki seča izločijo iz telesa,
- vzdržujejo ozmotski pritisk v telesnih tekočinah